ބޮޑު ރަނިންނާއި ކަލު މުޙައްމަދު މަނިކުފާނު

ނަސީމާ މުޙައްމަދު

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތާރީޚުގައި، އާދައާއި ޚިލާފު ޢިލްމުން ކުޅޭ ކަންތައްތައް ކުރައްވިކަމަށް ބުނާ ބައެއް ސަލްޠަނަތުތަކުގެ ހިމެނިފައިވެއެވެ. މީގެ ތެރޭގައި އަންހެނުންނާއި ފިރިހެނުންވެސް ހިމެނެއެވެ. މި ފަދަ ސަލްޠަނަތްތަކާ ދިމާވުމުން، އާއްމުންނަށް މާބޮޑު ހަލަބޮލިކަމެއްނުވި، ހިމެނުކަން އާދަޔާ ޚިލާފު ގޮތުގައި ގަޅުވައިގެން ދިޔަ ދިވެހި ތާރީޚަށް، ވަރުގަދަ ތަޢުލީމެއް އަރިސްކުރައްވައެވެ. މިދެންނެވި ފަދަ ބާރުވެރިންނާއި މިހެންނަށް އެބައިމީހުންގެ އަމަލުތަކުގެ ސަބަބުން، ބޭނުމީ ބަދަލުތަކެއް ގެނައުން ގެނައި މިހެންނެވެ. ދިހަ ކަންތައްތައް މިބައިމީހުން ހިންގައިފައިވާ އަމިއްލަ އެދުމުގެ އޮޅުމެއްނެތެވެ. މަޝްހޫރު ބޮޑުރަނިންނަކީ މިދެންނެވި ފަދަ ސަލްޠަނަތުތެރިކޮޅެވެ. އެކަމަނާގެ ބޭނުންފުޅަކީ، ހިތްވަރާ ފަރާތުގެ ފޯރި ޙާސިލު ކުރައްވުމެވެ. އަދި އެފަރާތަކަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތަޢުލީމު ޙާސިލުކުރައްވުމެވެ. އެ މަގު ބޭރުގައި އެކަމަނާގެ ކައިރިފުޅުގެ ފުރަތަމަ ވުމަށް ޒުރާބްންކުރެއްވި ކަމަށް ތާރީޚު ފޮތްތަކުގައި ބުނަމުން އައިސްފައި ވެއެވެ. އަދިގަނޑުވެރިންނާ ހަމައަށް މިފަހަކަށް ފެނިގެންފައިވާ، މި ފަހަކަ ފަސް ތާރީޚު ފަހަކަށް ބަޔަކު ވެފައެވެ. މިއީ ލިޔުމެއް ފަހަކަށް އޮތް ފަހަކަ ހިޔާލުކުރާއިރު، އެހެނިހެން ތާރީޚު ފަހަކަށް ފަރާއިން، މިގައިވެސް ބައެއް ތާރީޚު ހިނގާފައިވާ އެކުލަވައި ފާހަގަ ދަނީވެއެވެ.

ބޮޑު ރަނިންނަކީ އެއްވަނަ އަޙްމަދު ރަސްގެފާނު (1425މ - 1426މ.) ގެ ދަރިކަނބަލުން ރެހެންދިކަމާ، ހިރިހި މާލޭގެ ރަސްކަމާ ކައިވެނިކުރެއް ރަށުދާވަދެއްގެން ލިބި މިން ބޮޑުފުޅުގެ ތެރެއިން އެއްބޮޑުވެ ކަމަކަށްވެއެވެ. ވެރިދުވަހުން އައިސްފައިވާ ވާހަކައިގައި ބޮޑާ ގޮތުގައި، މިކަމާގެ ދަރިބޮޑު ބޮޑުވެރިކަމުގައި ހަޔާތް ފިރިހެން ކަމަކީ ހުންނެވިއެވެ. ދަރިބޮޑުވެރި ދިރިހުރި ހިލޭގެ ދަރިކަލުން ވެގެންނެވެ. އަޙްމަދު ރަސްގެފާނުގެ

ރަސްކަމުގައި މި ދަރިދަރިކަމުން އަވަހަށްވިއެވެ. ހަމަ ދަރިކަމުންގެ ނަންފުޅަކީ ދަރިކަލުން އެވެ. ބޮޑުއައްސޭރިގައި މިޞަރުޔާ މިމަނިކުފާނު އަރުވާފައިވާ ގައިދާކަމަށް ގޮތުގެ ދަރިބޮޑު ކަލޭ ހުޅުމާލޭ. އަޙްމަދު ރަސްގެފާނުގެ އަވަހާރަވުމުގެ ކުރިން ދަރިކަލުން ރަސްކަލަކަށް ވެއެވެ. ރަސްކަލަކު ދަރިކަލުން ރަސްކަމަށް ގެނައުމެވެ. މީގެ ތެރެއިން ފަޅުގޮތުން ރަސްކަމަށް ވެރިކަމުގައި ދަރިކަލުން ހުޅުމާލޭގެ ވެރިކަމަށް ހުޅުމާލޭގެ ރާއްޖޭގެ ހަތަރު ރަށަށް 918 ވަނަ އަހަރު (1512މ) އަވަހާރަވުމުން، ދަރިކަލުން ރަސްކަމަށް އިސްކުރި ދަރިކަލުން ރަސްކަމާ، އައްސޭރިގައި އޭރު (ހަސަންބަ) ސިރީ ރަސްކަލަކަށް މަގާމުގެ ބަރުކަތެއްގެ ބޮޑުގައި މިރަށުގެ ރާއްޖޭގައި ޝައިޚުއިރު ހުޅުމާލޭ މާލޭގައި (ބޮޑު މާލޭގެ) އާއި މުޙައްމަދު ކަލޭގެފާނުގެ ދަރިކަލުންނެވެ. ތާރީޚު މަސްއޫލިއްޔަތު ފޮތްތަކުގެ ފަސްކަށްވުމަށް، ޙަރަކާތްތަކާ ވަސީލަތަކުން ހުޅުމާލޭ މާލޭގެ އަހަރެވެ. އަދި ހުޅުމާލޭ ގަވާއިދުގައި ވަސީލަތުން މުޙައްމަދު ފުރަތަމަ އަހަރެވެ.

ތަފުސީލުން، ބޮޑުރަނިން އެތަފާތު ދަރުބާރު ކުރައްވި ކަމަށް ބުނެވެއެވެ. ނަމަވެސް ތަރުތީބު ފިރިހެން ބޮޑުވަރު ހުންނަވަނިކަން، އަންހެން ބޮޑުވަރުގެ ތަފުސީލު ދިރުވައިދިނުމަށް ކަމަށް ތަސްކަރުގެ ބެލުން އެކަމަނާ ދެއްކެވީއެވެ.

ރަސްކަމަށް އިސްވެވަޑައިގަތުމުގެ ކުރިން ކަލު މުޙައްމަދު ރަސްގެފާނަށް ޚިލާފުވާން އެދޭ ތަޚުތުބައިމަގޭ ކަލު މުޙައްމަދު މަނިކުފާނެވެ. މި މުޙައްމަދު މަނިކުފާނުގެ މަސްހޫރު ކަމަކީ އެއްވަނަ އަޙްމަދު ރަސްގެފާނުގެ ކައިވެނިވެ. އެހެންކަމާއިކު ބޮޑުރަނިންނާ ކަލު މުޙައްމަދު މަނިކުފާނު ދަރިބޮޑު ދެރަބޮޑުވެގެންނެވެ. ބޮޑުރަނިން ފުރާވަރަށް ރާވަ ޖެ އި ގެ ނާ މިޔާ ކައިވެނިކުރު ބަރުތަވެރިކަމުގެ ވިޔަ، ރަސްކަމުގައި އިންނަވާ އެކަމަނާގެ ކައިވެނިކުރު ދަރިކަލުން ފާނުބޮޑާ ފަހަނާއެވެ. ގަނޑުވަރުގެ ބޮޑުން ވިދާޅު

ޖަމްޢިއްޔާ، އެ ކަމަށް ކައުންސިލުގެ ކުރައްވަން އެދުނު ރަސްމީ ޤާނޫނީ
ރަސްމީބައިމަގެ ކަށް މުޙައްމަދު މަނިކުފާނަށް. މިއީ އައްސުލްޠާނު ޢުމަރު
(ދުވަހަ) ސިޔާ ޕާޓީ ސްކޫލުރަ މަޖިލިސްގައި ސިޔާސީ ރަނގަޅުވުމުގެ
ދަރިކަށުނުން. ނަމަވެސް މި ކައުންސިލުގެ މުޙައްމަދު މަނިކުފާނުގެ
މަސްމާލު ސިޔާސީ ރަނގަޅުވުމުގެ ޖަވާބުދާރީ ނުވެއެވެ. އެކަމަށް ވިދާޅުވީ،
"ރައްކާ ދި ބަރާކަ މަގޭ މުޙައްމަދާ އަރާ އަރަޔާދިގެންއެ ނުވެއެވެ".
މި ޒަދައިނުން.

ދުން ޖެހިލި ބަރިކަ ރަނގަޅު ކަމު މުޙައްމަދު މަނިކުފާނާ ދުއްޖޭނުގެ ސިޔާސީ ބައްދަލު ވެވަރިގެންނަވަން ތަކެވެ. ބަރިކަރަނގަޅު އިންނަވަނީ ރަކާރާ ގަސްވެރިގެއެވެ. (މިއީ އިރުގައި "ރަކާރާގެ" ހުރި ތަނެވެ. މިހާރު މިތަނަވަނީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިމާރާތް ތިބޭގަޔެވެ.) ބަރިކަރަނގަޅު ރާއްވޯ ރަށްވިޔާގެ މަތިން ކައިރު ރަތަކާ މަނިފާޅު އަވަހާރަވުމުގެ ކުރިން މިއީ ކައުންސިލު ރައީސް ގަސްވެރިން ބަރިކަރަނގަޅު އަރިހަށް ވަޑައިގަންނަވައެވެ. އެކަމަށް އެނބުރި އާދެގެ ގަސްވެރިން ވަޑައިގަންނަވަނީ މުނާރާގެ އަށް އިތުވެދައިގަތުމެވެ. ކަނބަލު މިހުން ހިނގަހިނގާ އެއްވާ، އެއްޗަރަކާ ފަތިސް، ކަލު މުޙައްމަދު މަނިކުފާނު ގައިގާ ވަޑައިގަންނަވަން ފެށުން ރަކާރާގަސްވެރިގެ ފުރަން މަތިން ފުރަމަދާފާއްވެނި ބޭބޭބެއާ މިޔާގެ ކަރިމަހެއްކަށްވެ. މިއީ ވަގުތު ކަމަނަ ހިޔާރު، ބޭބެބޭރާ ކަލުމުޙައްމަދު މަނިކުފާނު ހިފަން މަސައްކަތްކުރުމެވެ. ނަމަވެސް މިއީ ކާނު ބޭފުޅުކަން އެނާރަރު ވަރަށް އަވަހަށް އުނިވެއްޖެއެވެ. އޭގެ އަށްފަހު ދުވަހު މިހާރިސްގެ ފާހަކަ ދަންބޮޑުފާރާއިރުން ބޭބެބޭރާ ދަންނަވައިދިނެވެ. ނަމަވީއެކަށިވެ، ކަލު މުޙައްމަދު މަނިކުފާނު ހިފުމަށް އަރިހަށް ފާރުވަން އަރައުފާއްވާލެވެ.

މިކަމުން ދިމާވެގެންނުވި ހިތާމަވެރިކަމުގައި، ބަރިކަރަނގަޅު އެކަމަށް ދެވަރަށްވަނަދުން ފަރާރުރާނުކުރުއްވާ ސާނާފަސޭނުއްޖެއްވީ މާލެފިޔަ ކަލުގައި އިންނަވައެވެ. ބަޔަކު މީހާ ބޭސްފިޔަނާ ފަސޭހަފިޔަން ހައިރާނަން އެކަމާޔަރު ފަރާތް ކުރަމުން ގެނދިއައެވެ. މިގޮތަން ދަތުރަސްހަތައިވި ފަހަ، ހަށަކަށް ޚިޔާލުވެރިވަޑައިގަތުމުގެ، ދިރާވި ބޭނެ ހިތާމަފުރަމު ކަށަވަރު ކުރައްވާން ގެއެވެ އެކަމަށް ކަސްރަހައްވައިވެއެވެ. ދުން އެކަމަށްގެ ކާއިރާފުމް ދުނބޭޚާރާނަ ހަރަހަށްވައިލަ ސަރަހައްދުތައް ފަރާތްވަމުން ހުރައްސުމު ހަވާލެ ފާރަވަޔަނަށް ބޭނުންބިޔާކަށް ވިޔާފާރިން އެކަމަށް ރައްދުދިނުމަށް ބަރިކަރަނގަޅު ބޭނުންކުރައްވާފައިވާ ހާދިސާތަކެވެ.

ސަރުކާރުގައި ފާރަވެރިކަމުގެން، ދުކަނަން ދަރުމަވަންތަކަމުގެ ނަމަވެސް ވަރަށް އަވަހަށް، ސަރުކާރު މާލިޔާ ފަރުވާރިނުނަރުފުސް އަރުވާލައްވައިގެން ހުވަދު އަރިހަށް ވަޑައިގަތުމުގެ ބަރުލުގައި ގެރިބު ކަރު އެނބުރިލުގެ އެހީގައި ބަރިކަރަނގަޅު ވަޑައިގަތީ އިންޖެހާ ކަސްދު ހުރަސްކަރައްވައި އަސްކަރަހަށް. އެރުސުގެ ރަސްމީ ފަރާތްތަކުގެ މުހިންމުގެ ޖަމާޢަތް އެކަމެއް ދުވަސްވަރުދެން އަސްކަރީ (ބަނދަރު އަމީރުގައި) ހުންނަވައިފައި ދުން ވަޑައިގަތީ ގެވާ އަށެވެ.

ގާތުގެ ވަޒީރުއާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެކަމަށް މުޙައްމަދު ދާދުވަސް ވިދާޅުވެގެން، އެކަމަނާގެ ސަރުކާރުގެ ހާލަތު، އަރިހަށްގައި ޕާޓީގެ ތިބި ކުރުބަ މި ސަރުކާރުގައި، ހަމަހަމަ އެކި ސިޔާސީ ވަޒީރުއާއި ފާރުވެއެވެ. ބަރިކަރަނގަޅު މިފަދަ ގަސްދުކުރައްވާ ކައުންސިލް ޖަމާޢަތް ޖަމާޢަތްކަމަށެވެ. މި ދުނިޔެ ބަރާބަރު ވަޑައިގެން އަސްކަރީ މަޖިލިސް އަޅުއްވާ ގަވާއިދެވެ. މިއާއިގެ ހުށަހަޅައިދިނީ، ކައުންސިލް ޖަމާޢަތް ގަވާއިދު ކަށަވަރު އުނިބައިނުމާ ވާހަކައިން ދެއެވެ. މި ހާލަތު ކަނޑައަޅާ ކަމުގެ އިނާޔަތްގެ ޖަމާޢަތް ކަށަވަރުނެތަން އާރާ ބައްޕަ ފަރާތުން ކަމަށް ވިދާޅުވެއްޖެއެވެ. ގާތުގެ ކައު އުނިބައިނުމަށް ފަރާތްތަކުން އާރާގެ ދުރުބައިޖާ ބަޔަކަށް ހަދައިދެއްވެއެވެ. މި ދުރުބައިޖާއެއް ރަށްދުގެ ކަނޑައެޅު ހިމާ، ވާހަކައިގައި މަސްތުރު، ހުޅުދޫ ދުރު އުސްތާޛުގެއެވެ. މިހާ ގާތުގައި ބަރާބަރު ހިތްތިޔެ ރަވަޅުކަން، ރަދުން ކަނޑައަޅައި ބަރަކަށް ސަރުކާރު ވަޑައިގަންނަވާ އަދިވެސް ހިތްހުރި ވަރުދެން. އާރާ ދުރުބައިނުގެ ޖިންސި ކައުންސިލުގެ ސަފަރު އަރިސް ބަލަހައްޓަން ދުރުބައިނުގެ ބަނުރުދުރުގެ ވަޑައިގަންނަމުން ދެއެވެ. މަރާސިމްގެ ފަރާ ފަރާކާއެވެ. ދުރުބައިގާރަރު ގޮތުގައި މިހާ މިރާމި ރަސްމީ ކުރުފުރާރާ ސަޢުދީ ރާއްޖޭ ސިޔާސީ ވަޒީރުންނާ، ރަދުދިން ދުރު ފުރަސަތު ފަރާތުން ކަމަށް ފަރާތްތަކާ ގެއްލި ޖަރާ ހުރަސް ކަމުދާނުއަވާގެ ހަމަކަށް ޖިހާދު ހުރަސް ދެނެއަހާފައިވެއެވެ. ސަރުކާރު ރަސްމީ ހަމަވަމުން ކަމަށް ހިފައްވާމުވަ، ދުރުބައިޖާ ޖަމާޢަތް ވަޒީރުގެ ޖަލްސާ އަންގަވަނިކޮށް ދުރު ހުރަސް ކަމަށް ފާދައިގެން، ދުރުބައިޖާގެ ހުރަސްވުން ކަމަށް ކަމުގެ އާރާ ކަޅުވަރުގެ ސަލާމަތުން، އަރިހުން ކަމަށްވުރެ ހިފަވައިގެން ލިބި ވަރަށް މަސައްކަތްތަކަށް ޖަވާބުދިނެވެ. އަރިހު ބޮޑުވަޒީރު ފަރާތުން، އަރިހުން ކަމަށް ދަރާލިގެ ދުރުބައިނުމަކަށް ގެނެސްދިނީ ދިވެހި ސަރުކާރުން ދާއިރާ ކަމަށް އަރިހުން އަރުވާލެއްވިއެވެ.

ޖުމްހޫރީ ސިޔާސީގެ އެކުރާކަށް ބަރިކަރަނގަޅު މި ދެކެވުނު ތަޢުލީމީ އެކުރާފާއިވުމެވެ. އަދި ކުރު ހިފުރު ބަރާބަރު އާރާ

ފޮނުއްވައިގެން އުރަނުގައި އަރުވާލައްވައިފައި ހުންނެވި ކަލު މުޙައްމަދު މަނިކުފާނު މާލެ ގެންނަވައި، އުމަނިކުފާނާ ކައިވެނި ބޭއްވެވައިގެންނެވައި، އުމަނިކުފާނު ރަސްކަމަށް އިސްކުރެއްވިއެވެ.

ބޮޑު ރަހިން ކަލު މުޙައްމަދު ރަސްގެފާނުގެ ތާއިބުވުމަށް ހާސިލު ކުރެއްވުމަށްޓަކައި ކުރެއްވި ހުރިހާ މަސައްކަތްތަކުގެ ނަތީޖާ ފެނުނީ ޖިބުވައެއް ނުލިބިގެންނެވެ. އެހެން ވެސް، އައްސުލްޠާން ކަލު މުޙައްމަދު ބޮޑު ރަހިން ވަޒީރުންނާއި ތިމާގެމީހުން ގެއްލުވައިލައްވައިފިއެވެ. އެކި ފަހަރު، ފާރިސްކަރައިގެ ސިފައިން ވަޅައިގެންނެވި ފާރިމާ ކުރުން ބާކަނިބަޔާ ކަރިވަރިފުރުން ކުރެއްވިއެވެ. މި ކަރިވަރިފުރުން ޖީބުވައިގެންނެވި ދަރިކަލުންނަށް، ބަސަން ކަލިމިންޖާއެވެ. މިއީ ކަލު މުޙައްމަދު ރަސްގެފާނަން ފެނު ރަސްކަންކުރައްވާ އައްސުލްޠާން ބަސަން (އަލްވަސަ) އެވެ. މިރަދުންނަން ސިފާސީ ބަސަން ރަސްގެފާނުގެ ނަންފުޅުންވެސް ނިސްބަތްކުރެވެއެވެ.

މި ފާރަކައިރި ތާރީޚު ފުރާނަ ފާރަކައިން ނަމަވެސް، ފާރަކަ ބީނާވައިވަނީ ކަންނަމުގެ ބަޔަށް މަޢުލޫމާތެއް ދޭނެކަމެކެވެ. ޕޯޗުގީޒުންގެ ދަތުރުތަކުގެ ރިކޯޑުތަކުން، މަޢުލޫމާތު ކަންނަންނޫރުގެ ވެރިޔާގެ ފޮނުމާ ފޮނުވި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސޯހީ ޖޫޒީފާއެއްގެ ވަރަށް ބޮޑުވަރު އަނަގައުން ބާފުޅާ ކަލު މުޙައްމަދު ރަސްގެފާނާ ކާއިވެނިކޮށްދިން ވާހަކަ ލިޔެވިފައިވެއެވެ. މިއީ ބޮޑުރަހިން ކަމަށް ބެލެއް މުޙައްމަދުރުޅުންނަން ހިފެހެއްޓުނެވެ.

މީން ވަރަށް މަދުން ދިވެހި ތަޅުމަށް އިސްވެވަޑައިގެންނެވި އައްސުލްޠާން ކަލު މުޙައްމަދު ސިޔާ ދަންމަރު ބަވަސް މަހާރުދުން، ޖުމްލަ 31 ނުވަތަ 32 އަހަރު ރަސްކަން ކުރެއްވިއެވެ. މި ރަދުންނަން ތަޅުމު ގެއްލިވަޑައިގަތީ ދުވަސް ވަރަށް މަތިވެރިކަމާއެކު ވަޑައިގެން އެތަނގެ ކަންނަންނޫރު އަލި ޙާޟިރާ އަކީ މުޢާހަދާއެއް ކުރެއްވިއެވެ. މި މުޢާހަދާގެ ސަބަބުން އާދާ އަމުން ތަޅުމަށް އިސްވެވަޑައިގެންފައިން އެކިފިރިހުނަމަ، ދިވެހި ދައުލަތުން އަލި ޙާޟިރުން އަރަހަކާ އުއްފުރަހު ޖިޒީ ފޮނުއްވާފަން ވަނީ ވައިދުވެވެއްގެންނެވި ވެއެވެ. މިކަމުގެ ނަތީޖާއެއްގެ ގޮތުން، ހާރޫން ހަނގުރާމައަށް އަލިހާޒީ ބަނދަރު ފޮނުއްވިއެވެ. އެބައިމީހުން ހާރޫން އަހުމަން ކުރި ދަތުރުގައި، ޕޯޗުގީޒުންގެ ނަޝުރީކާ ދިޔާވެގެން ބަމަލާދީ އެމީހުން އަތުލުމަށްވުރެ، މި ދުވަސްކަރު އެކުވެގެން ދިވެހި ހާރޫޙަން އަޅިސް މާލެއާއި ބަމަލާދީ، 1919ހ ވަނަ އަހަރު (1512މ އިން 1514މ އަށް) އައްސުލްޠާން ކަލު މުޙައްމަދު އަނެއްކާވެސް ރަސްކަމަށް އިސްކުރިއެވެ.

ކަންނަންނޫރުގެ ރާޖާއިންނަން މިމަށުގެ މަރުން އަހަރަކު އެއް ވަހަރު ދެވުމުން އަދި ޖިޒީ، އައްސުލްޠާން އިބްރާހީމް އިސްކަންދަރު (އެއްވަނަ) ގެ ރަސްކަމުގައި އުރުދުން ހުއްޓުވައިލެއްވުމުން، ދިވެހި ރަސްރަސްކަލުން ފޮނުއްވަމުން އައެވެ. . .

ބަލާ:

- މުޙައްމަދު އަމީން: 1949މ. "ތަރިކޮޅުކުރުވުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތާރީޚުގެ ތަނތަނުން"
- އެޗް.ސީ.ޕީ.ބެލް: 1940މ. "މޯލްޑިވް އައިލެންޑްސް އޮން ދަ ހިސްޓްރީ، އާކިއޮލޮޖީ، އެންޑް އެޕިގްރަފީ." ކޮލަމްބޯ.
- ބޮޑާރަ މުޙައްމަދުފުޅު: 2001މ. "ބޭކަލަކުކޮށް ފާރަކާ" މާލެ، ދިވެހިރާއްޖެ.
- ދިވެހިބަހާއި ތާރީޚަށް ޚިދުމަތްކުރާ ގައުމީ މަރުކަޒު: 1993މ. "ދިވެހި ތާރީޚަށް އަލި އަޅުވައިލުން" މާލެ ، ދިވެހިރާއްޖެ.
- ނަސީމާ މުޙައްމަދު: 2011މ. ބޮޑުރަސްރަސްކަލުންނާއި ކަލު މުޙައްމަދު މަނިކުފާނު. ދިވެހި ނޫސް ހަފްތާގައި ޝާއިޢު ކުރި މަޒުމޫނެއް■